

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

De eerste bekendmaking van de geboorte van Jezus Christus

„En er waren herders in diezelfde landstreek En opeens stond een engel des Heren bij hen en de engel zeide tot hen: „ . . . ik verkondig u grote blijdschap . . . U is heden de Heiland geboren”.

(Lucas 2 : 8—12)

Wanneer God de hemel doet opengaan en zijn engelen als boodschappers naar de aarde zendt, is er voor ons besef iets buitengewoons aan de hand. God rekent blijkbaar met dit besef. Daarom laat Hij vaak zijn engelen optreden, wanneer Hij zijn heil op een bijzondere wijze in deze wereld laat inkomen. Zo laat Hij de Engel des Heren de geboorte van Isaäk aankondigen. Ook de geboorte van Simon laat Hij door deze Engel beloven. De Engel des Heren doodde de eerstgeborenen van Egypte en sloeg het leger van Sanherib. Een engel maakte de ontvangenis van de Christus uit de Heilige Geest aan Maria bekend. En zo liet God ook de geboorte van Christus door een engel verkondigen.

De komst van de engel in de kerstnacht en de grote hemelse legermacht moet het wonder van Gods genade en de groote van 't heil, dat God in de geboorte van de Christus geschonken heeft, accentueren. God onderstreept daardoor als het ware, dat de komst van zijn Zoon op aarde een overweldigend wonder is. Nooit zou een mens dat hebben kunnen uitdenken of bewerken. Eeuwenlang was het beloofd. Nu is het gekomen. God laat het plechtig en feestelijk door zijn hemelse troongeesten bekend maken. Door de zending van zijn engelen onderstreept God het ongedacht heerlijke van de vleeswording van zijn Zoon.

* * *

De engel verkondigt, dat de Heiland, de Redder geboren is. Hij is nog maar pas op aarde en er zal nog veel door Hem gedaan worden. Hij is nog maar een kind. Maar Hij is er. Door Hem zal God de verlossing van de schuld en de zonde schenken. Hij zal de verzoening met God verwerven en zijn volk door de Heilige Geest veranderen. En uiteindelijk zal Hij heel de schepping, die door de val van de mens als in barensood zucht, verlossen en vernieuwen.

Kerstfeest vieren is vol vreugde de komst van deze Wereldverlosser herdenken en het wonder van Gods genade daarin aanbidden.

Voor veel mensen heeft het kerstfeest tegenwoordig een heel andere inhoud en het kerstverhaal is voor hen niet veel meer dan een soort sprookje of een — men zou bijna zeggen — gnostische mythe. In zulk een mythe wordt niet een historische werkelijkheid uit het verleden weergegeven maar in de vorm van een verhaal wordt verteld wat steeds weer in het leven op aarde wordt ervaren. En vooral wordt in de gnostische mythe weergegeven het verlangen van de in het vlees en in de duisternis gekluisterde mens naar het licht. Welnu, in de kerstfeestviering van velen lijkt op dit punt wel enige overeenstemming te bestaan met de oude gnostische dwaling.

Het leven is immers hard en vol desillusies. Maar op kerstfeest is er licht, liefde, warmte,

intimiteit en geluk. Dan hoort men allerwege het bekende verhaal over het arme verschopte maar toch reine en tere kindje in de kribbe en de bonkige herders, die zo uit het ruwe leven kwamen en met hun verweerde koppen en eeltige handen voor het kindje neerknielden. Dat verhaal is als een sprookje, waarin wordt gesymboliseerd en uitgebeeld de eeuwige honger van de mens naar het licht en naar het reine en het tere. Het kerstverhaal wordt zo een soort mythe en het kerstfeest het elk-jaar-opnieuw-beleven van een mythe. Zoals de Kanaänieten ook elk jaar opnieuw de mythe van de herrijzenis van de Baäl meebeleefden en de Grieken de mythe van Dionysos.

Ik begrijp dat wel. Het spreekt mij ook wel aan. Ik begrijp zoveel! Ik zie het tasten naar het reine en het onbevleete, naar liefde en geluk. Het leven is zo donker en zo bang. Ik hoor de mens, die vervreemd is van God en van zich zelf en die met zoveel geen raad meer weet, zuchten en verlangen in grote nood. Hij leeft in een donkere wereld en verlangt naar het licht.

Maar van zonde en schuld wil hij niet weten. Zijn rebellie tegen God en de negatie van de liefde Gods wil hij niet als zonde erkennen. Hij hoort bij een mensengeslacht, dat door de duivelse leugen is vergiftigd en dat nu meent gelukkig te kunnen zijn in het vrij zijn van God en in het leven naar zijn eigen ideaal.

Toen Rusland de Hongaarse opstand een paar jaar geleden meedogenloos neersloeg, heeft de communistische pers daarover ontstellende leugens verteld. Het was soms zulk een perverse verdraaiing van de waarheid, dat je er misselijk van werd. Maar vele communisten waren zo vergiftigd door de communistische idealen, dat zij ontoegankelijk waren voor de toch wel duidelijke waarheid.

Zo heeft de duivel de mensheid vergiftigd door de leugen en zij gelooft steeds weer opnieuw zijn leugens.

Halsstarrig volharden de mensen in hun pogen gelukkig te zijn buiten Gods liefde. Zij zuchten en zeggen ontroerende dingen over de donkerheid van het leven, maar zij zijn ontoegankelijk voor de waarheid. Dat is hun dwaasheid en schuld.

Laatst zei iemand: „Als ik God was, trapte ik de hele boel in elkaar.” Dat zou men van God ook verwachten. Maar God heeft het niet gedaan. Hij wil de wereld niet in het verderf laten ondergaan. Hij heeft de mens na de val in zijn onbegrijpelijke ontferming opgezocht en in de Christus zijn liefde ten hoogste getoond. In de kerstnacht deed Hij de langbehoefde geboren worden, opdat deze de schuld zou dragen en onder het oordeel Gods zou verteerd worden in de plaats van zijn volk en al zijn gekochten zou vernieuwen door zijn Geest. En tenslotte heel de geredde mensheid verlost van de waanzin der zonde, in storeloze gemeenschap met God zou doen leven in een gereinigde kosmos.

Omdat de Christus daartoe geboren is, is Hij de ware en enige Redder. Hij is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. En er is ook onder de hemel geen andere Naam gegeven door welke wij moeten gered worden.

IN VERBAND MET DE KERSTDAGEN
ZAL „OPBOUW” IN DIE WEEK NIET
VERSCHEIJEN. Red.

In de kerstnacht werd Hij geboren. Toen begon zijn heerlijk werk. Geen wonder dat God zijn engelen zond in een zee van licht in de donkere nacht, die over de wereld lag. Een licht, zo groot, zo schoon, gedaald van 's hemels troon, was op aarde gekomen. Geen wonder dat de engel zei: „Ik verkondig u grote blijdschap” en dat al de hemelkoren zongen: „Heerlijkheid is aan God.” Want nog nooit had God zo stralend en heerlijk zijn liefde geopenbaard. Hij had zijn Zoon in het vlees gezonden. Aanbiddelijke ontferming Gods!

* * *

De heerlijkheid van de liefde Gods kwam ook uit in het feit, dat de boodschap van de geboorte van de Christus het eerst aan de herders gebracht werd. God de Here kwam in Christus om het ellendige te redden. Om dat doel van Christus' geboorte goed te laten uitkomen, richtte Hij zich het eerst tot het verachte en verstotene. Want de herders waren mensen, die weinig gewaardeerde arbeid verrichtten. Herder zijn was in de dagen van Christus' geboorte een werk, waar men de neus voor ophaalde. Een herder werd in die dagen even hoog aangeslagen als bij ons een schareslijper of een voddekoopman. Een sanhedrin aanvaardde daarom ook in een rechtszaak het getuigenis van een herder niet.

Maar het zwakke, het verachte, het onedele dezer wereld en wat niets had om zich op te beroemen, heeft God uitverkoren. Opdat geen vlees zou roemen voor God. De Schriftgeleerden en Farizeeërs waren hoogmoedig. Zij meenden zich zelf wel te kunnen verlossen door de vervulling der wet. Maar — om met de lofzang van Maria te spreken — die stout zijn op hun macht, heeft Hij versmaad, veracht. Hij heeft zich tot het verachte dezer wereld gewend toen Hij het grote heil in de geboorte van de Heiland der wereld bekend maakte. Opdat van stonden aan zijn ontferming zou blijken.

Het is natuurlijk weer Lucas die ons op dit trekje in het kerstgebeuren wijst. Telkens legt hij er de vinger bij, dat God het verlorene zoekt. De God van de verloren zoon en van de verloren Zacheüs is ook de God van de verachte herders. Niemand is te min voor Hem. In de Christus wil Hij het ellendige redden. Daarom kwam Hij het eerst tot de herders, opdat dat een teken zou zijn van heel zijn verder handelen in Jezus Christus.

* * *

Kerstfeest! God trapte de boel niet in elkaar. Hij wilde de mensheid niet laten ondergaan in haar ongerechtigheid en nood. Hij gaf vol ontferming zijn Zoon om een verloren wereld te verlossen van schuld en goddeloosheid.

Wij mogen op kerstfeest niet spelen met een sprookje en ons niet bezig houden met een soort mythe. Want dat kunnen wij doen zonder verootmoediging voor God en zonder bekering van de zonde. Wij moeten op kerstfeest onze schuld en ware ellende zien en ons verblijden over de verlossing, die God in Christus Jezus, onze Heer, gegeven heeft. En die verlossing begon bij Christus' geboorte.

God wil ons vergeving schenken van onze zonden en ons genezen door zijn Geest. Heerlijkheid is aan God. Komt laten wij aanbidden!

Oegstgeest.

R. Brands

Johannes als getuige op Kerstfeest*)

Johannes, een discipel en Apostel van de Christus, vertoefde tegen het eind van z'n leven in Klein-Azië.

Ook hier was het Evangelie niet onbekend gebleven: Paulus had er gewerkt, en later waren daar zelfs zeven gemeenten, aan welke Johannes had mogen doorgeven „de openbaring van Jezus Christus, die God hem gegeven heeft”. Over de vrucht viel echter in het algemeen niet te roemen.

Want in deze streken woonden tal van hoogmoedige mannen en vrouwen, die op een groot deel van wat God geschapen heeft, minachtend neerzagen.

„Hiërophanten” en „profeten” konden het misschien ernstig menen, maar wat waren die mensen geborneerd! Geen van allen zagen ze in, dat de wereld van „het vlees” door een lagere macht geschapen werd of misschien zelfs slechts een produkt is van onze verbeelding, in welke „de hemelsche natuur” van de mens verstrikt raakte.

Daarom begrepen ze ook niet, dat, wilde men van de misère afkomen, „het vlees” met al z'n instellingen van staat en maatschappij, maar ook met al z'n godsdienstige groepjes eraan” moest en 't eerst dan goed werd, wanneer „de geest” van heel „deze tegenwoordige wereld” afzag, en de sprong waagde in het duister van een „Geloof”, waarvan men slechts dit ééne aannam, dat het aan niets gebonden was.

Aanvankelijk zagen deze gnostieken, evenals Simon, de tovenaer van Samarië, in Jezus niets als een waarzegger, die bij „de wereld van de demiurg” behoorde, en in het Christendom één secte onder vele. Dat werd echter anders toen ze wat meer van het Evangelie hoorden. Het Christendom beweerde niet met andere groepen op één hoogte te staan. Het pretendeerde, evenals vroeger de kern van het Joodse volk te „hebben” en te „weten”. Bovendien zag het niet hoogmoedig neer op een groot deel van het leven; het sprak daar nu en dan zelfs van „zegen”. Zo kwam het tot conflicten, waarbij zelfs een getrouw getuige, Antipas, het leven had ingeboet.

Juist daarom echter gaven velen reeds spoedig de tegenstand op: zelf geïnfecteerd door de moeheid der gnostiek en misleid door de toenadering van sommigen aan de overzijde, die het evangelie als een populaire inkleding hunner fantastische speculatie zagen, achtten ze een verbinding niet onmogelijk.

Voor al enkele discipelen van Johannes de Doper, die reeds vroeg naar Klein-Azië waren vertrokken en eerst later van Jezus en de vrucht van zijn werk hadden gehoord, stonden zwak: ging de prediking van de wet niet aan die der genade vooraf en hief dus het Evangelie niet de verplichting tot gehoorzaamheid op? Nog verder gingen de Nicolaïeten en de volgelingen van Izabel, die opzettelijk de wet des Heeren met voeten traden.

* * *

Nu de zaken zo stonden moet Johannes schrijven.

Hij kon slechts herhalen de goede boodschap van Jezus, de Christus. Maar ze is toegespitst op de nood-toestand der gemeenten in Klein-Azië.

Zo ontstond het heilig Evangelie „naar Johannes”. De Apostel vertelt eenvoudig wat hij heeft „gehoord” en „gezien”. Daaraan hecht hij grote waarde. Niet omdat hij het hoorde en zag, maar omdat hij had mogen waarnemen de volledige vervulling van wat God had beloofd.

Zo wordt het begin van z'n schrijven een Kerstboodschap voor een kring, die gevaar liep het volle Evangelie in te ruilen voor „kosmisch bewustzijn” en „parapsychologie”. Het is de boodschap van 't behoud der wereld door de liefde Gods.

Want God is niet vreemd aan de wereld als een avonturier die zich onbehagelijk voelt in een onbekend land. Integendeel: „in den beginne” heeft Hij haar geschapen. Niet slechts de hemel met z'n engelen, maar ook de aarde. En tot die aarde ging reeds terstond Z'n welgevallen uit: Z'n Geest koesterde haar met warme moederliefde en straks roept Z'n be-

velend Woord de ene na de andere schepingsweelde uit haar te voorschijn.

Om dat Woord vooral is het Johannes in verband met z'n lezers te doen. Het is niet iets hogers in de mens, maar „het was bij God, en het was God”. Reeds „in den beginne”, toen God hemel en aarde schiep, wat dat Woord „bij God”, het stond en staat aan de zijde van de Schepper en niet aan de kant van het geschapene. Juist daardoor was in dat Woord „het leven” voor alle schepsel, ook de aarde, dat immers slechts „leven” en dieren kan door band aan Hem. Die band liep over de mens, het kunstwerk niet van een verdoolde demiurg, maar van God zelf, niet een evenwichtig neutraal mengsel van engel en bengel, maar een mens, die goed was. Wie 't anders zegt, behoort tot hen, die „vele vonden hebben gezocht”. Daarom ook stond dat Woord tot de mens in een speciale verhouding: de Logos predikte hem wat recht is, n.l. ootmoedig te wandelen met z'n God, en waarschuwde hem in liefde tegen het gevaar, dat hem uit de engelenwereld bedreigde. Zoo was het Woord „het licht der mensen”.

Sindsdien is er veel veranderd. De mens heeft geloofd, doch niet God, maar een hoogmoedig medeschepsel. Doch het Woord bleef spreken, nu woorden van genade en hoop: „het licht heeft geschinen in de duisternis”. En deze heeft dat licht wel bestreden, maar „heeft hetzelfde niet overweldigd”. In dat woord van genade had de Logos Zichzelf de mens toegezegd. Belover en Belofde vielen hier samen. En Johannes had het beleefd, dat Hij tot de wereld kwam.

* * *

Dat was in de dagen toen de Doper predikte in de woestijn. De discipel denkt nog met liefde en hoogachting aan z'n eerste leermeester. „Daar was een mens van God gezonden, wiens naam was Johannes”.

Maar ook hier kwam het vooral op z'n taak aan: „deze kwam tot een getuigenis om van het licht te getuigen, opdat zij allen door hem geloven zouden. Waarschuwden wil de Apostel voor de fout van sommigen, die deze getuige voor het licht hielden: „Hij was het licht niet, maar was gezonden opdat hij van het licht getuigen zou”. Maar dan laat Johannes het beeld varen voor de werkelijkheid: hij spreekt niet meer in het onzijdig over: „het licht”, maar in 't manlijk over de Logos, het Woord. „Hij was in de wereld” — wonderlijk, want Hij had haar geschapen! En anderzijds: hoe vreemd hield die wereld zich: „de wereld is door Hem gemaakt, en de wereld heeft Hem niet gekend”. Ja, nog vreselijker: Israël, het volk dat krachtens zijn oorsprong en geschiedenis in bijzondere zin het Zijne mocht heten, heeft, hoewel „Hij is gekomen tot het Zijne”, „Hem niet aangenomen”!

Aan de andere kant: de zegen op zijn werk is niet tot Israël beperkt gebleven. Het tarwegraan is in de aarde gevallen en heeft wel heel rijke vrucht gedragen: „Maar zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven, kinderen Gods te worden”. Dat zijn zij, „die” niet in hun geloof, maar „in Zijn naam geloven”.

Een ogenblik sprak Johannes over de gelovigen. Maar dan weer onmiddellijk over Hem in Wie ze geloven. „Niet uit het bloed” van een ouderpaar, „noch uit den wil”, de drang naar eenheid die twee broze mensen „vlees” tot de gemeenschap der liefde met elkander drijft, „noch uit de wil des mans”, die daarbij overheerst, „maar uit God is Hij geboren”: de Behouder der wereld is de Zoon van God. Hij is de Belofde en de Belover, het Woord dat mede de wereld schiep.

Dit Woord nu, dat dus God was en bleef, is bovendien iets geworden wat Hij niet was: „vlees”, anders gezegd: een broos mens: „En het Woord is vlees geworden”. „En” deze tweeënige „heeft onder ons gewoond, vol van genade en waarheid” (vastheid).

Johannes heeft die gouden tijd zelf mogen beleven. Daarom kan hij ook getuigen: „En wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eeniggeborene, van de Vader.” Andere discipelen van de Doper zien

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.

H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Tijdelijk adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak.

Dr. W. K. van Dijk, Groningen

P. A. Hekstra, Rotterdam

Dr. D. Holwerda, Zuidhorn

Ds. P. K. Keizer, Groningen

Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven

Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.

Mr. Dr. J. Meulink, Enschede

D. W. L. Milo, Nunspeet

Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht

Drs G. Puchinger, Den Haag

Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden

Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen

Ds. B. Telder, Breda

Ds. G. Visee, Kampen

Ds. C. Vonk, Schiedam

Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Zeist. Giro 233117.

het verkeerd, wanneer ze hun meester overschatten en spiritualistisch dromen van een opstijgen uit het scheppingswater: de zoon van Zacharias was slechts een heraut, de Koning zelf kwam eerst later, getuige de Dooper zelf. „Johannes getuigt van Hem en heeft geroepen: „Deze was het van welken ik zeide: „Die na mij komt is voor mij geworden, want Hij was eer dan ik”. „En uit Zijn volheid hebben wij,” die ernst maakten met het woord van deze meester, en van hem naar de Christus gingen, „allen ontvangen, ook genade voor genade.”

Waarin die goederen bestaan? Niet met wetsverachting, maar met wetsbetrachting hebben ze te maken. Doch dan niet in de zin van de Farizeër die het ideaal der volkomen gehoorzaamheid voor werkelijkheid in eigen leven uitgeeft. Maar in die van de tollenaar, die de wet betracht, doch haar ook na de doop van Johannes te hebben ontvangen niet kan volbrengen en dus genade nodig heeft, juist in verband met de eis der wet. Juist daardoor toont de Logos Zich de Behouder, dat Hij het hart omzet, en daarin door Zijn geest de geëiste maar ontbrekende liefde uitstort. Zo horen ze, met alle verschil bijeen: „de wet door Mozes gegeven,” en „de genade en de waarheid (vastheid) door Jezus Christus geworden.”

Bij het schenken van deze genade is God wel soeverein. Maar daarom is Hij niet onbetrouwbaar. Wilde echter een mens omtrent deze dingen zekerheid geven, wat zou het baten! Immers „niemand heeft ooit God gezien.” Anders staat het daarentegen met de „Eniggeborene zoon, Die in de schoot des Vaders is” Die wist en weet van God! En „Die heeft Hem ons verklaard.”

* * *

Dat was het, waarvan ook deze Apostel getuige was. „En zijn getuigenis is waarachtig, en hij weet, dat hij zegt hetgeen dat waar is, opdat ook gij geloven moogt” en „uwe blijdschap vervuld zij.”

*) In de dertiger jaren verscheen in ons land „De Stuwdam, Familie-weekblad voor Christelijk Nederland”. In dit blad was een vaste rubriek „Bijbelsche Figuren”. In deze rubriek werd — in het nummer van 21 dec. 1935 — het hier volgende artikel geplaatst. Het laat op voortreffelijke wijze zien in welke wereld Johannes zijn evangelie schreef en op welke wijze de apostel dat in antithetische zin toespitste op de dominerende valse religie van zijn dagen. Men verstaat daardoor iets van de aktualiteit, en de gelatenheid van wat Johannes schreef in de proloog van zijn evangelie. Dezer dagen kwam mij dit artikel weer in handen. En ik geloof de lezers een dienst te bewijzen door het in „Opbouw” op te nemen. C. V.

Jezus Christus lééft en verlost!

Ik wil onze lezers vandaag een verhaal vertellen.

Een wonderlijk verhaal.

Tegelijk ook het verhaal van een wonder.

Want het is het verhaal van Tran Tuyen, een aziat, een man van hoge cultuur en scherp intellect die overwonnen werd door Gods genade en in de volle zin van het woord een eenvoudig christen werd.

Ik was een anti-christen

Tran Tuyen's vaderland is het bekende, gescheurde, thans zo zwaar geteisterde Vietnam voorheen een kolonie van Frankrijk.

In zijn familie deed men weinig aan de godsdienst. Zijn vader was een confucianist met liberale neigingen, zijn moeder een slappe boeddhist. Van zijn jeugd af was Tran Tuyen fel gekant tegen iedere godsdienst. Die was voor hem een soort oudewijvengeloof. Hoogmoedig en laatdunkend zag hij er op neer. In dit opzicht was hij een zuiver type van de ontwortelde oosterling zoals er nu miljoenen en miljoenen zijn.

Toen hij de leeftijd had bereikt om middelbaar onderwijs te ontvangen zond zijn vader hem naar een rooms-katholieke school. Eenvoudig omdat er in die streek geen andere was. Evenals alle leerlingen leerde hij trouw de catechismus en bad hij de voorgeschreven gebeden mee. Maar in zijn hart haatte hij het rooms-katholicisme — het was voor hem zondermeer het christendom — nog meer dan iedere andere religie. Het christendom was immers de godsdienst van de fransen, van de onderdrukkers. Ze hadden het, zo meende hij, uitgevonden om zijn geknechte volk in slaap te sussen ten einde het des te beter te kunnen beheersen en exploiteren. Evenals miljoenen aziaten kon Tran Tuyen in de westerse, de christelijke godsdienst niet anders zien dan een effectief apparaat waaraan de kolonialisten zich bedienden om hun materialistische bedoelingen te verwezenlijken.

Wat Tran Tuyen wel las dat was Karl Marx! Een van de meest gelezen auteurs in het Oosten. Toen hij de school verliet was hij feller antichristen dan ooit. Bovendien een fanatiek nationalist.

ontmoeting met het Westen

Na de tweede wereldoorlog kwam Tran Tuyen in Europa.

De ontmoeting met het Westen betekende voor hem de grootste schok van zijn leven.

Hij leerde een leven kennen van alles omvattende, diepgaande beschaving: grote gebouwen, brede straten, zin voor organisatie, werklust, een voor zijn besef ongelofelijk hoog levenspeil van de bevolking. Tran Tuyen beseftte dat hij geconfronteerd werd met een maatschappelijk en cultureel leven dat vrucht was van Griekse intelligentie, van Romeins organisatietalent en burgerzin, en van een godsdienst die het de mensen op de ziel had gebonden dat hun geestelijk leven al hun handelingen moest beheersen, omdat het leven niet eindigt met de dood; die daarbij oproept tot eerbied voor de mens en tevens gelijkheid en broederschap van alle mensen predikt.

Diep schaamde hij zich voor het leven zoals hij dat in het Oosten, in zijn vaderland had leren kennen. Hij ging steeds scherper beseffen dat zich daarin de boze vrucht van het boeddhisme manifesteerde. Dat predikt immers minachting voor de stoffelijke dingen, de wettigheid van een leven dat gewijd is aan de onderdrukking van de menselijke begeerten als doel op zichzelf. Bovendien prijst deze religie het celibaat en de armoede — de nutteloosheid van de rijkdom en dus ook van de arbeid — als hoogste zedelijk ideaal. Als gevolg van deze visie op het leven ontbrak het in het Oosten aan burgerzin, aan vreugde in de arbeid. Geen enkele poging werd ondernomen om verbetering te brengen in de ellendige levensomstandigheden van de armen of om de aanstotelijke privileges van de rijken in te perken. De dominerende levenshouding

was gelaten onderwerping aan het onontkoombare Lot.

Van enige sympathie voor de christelijke godsdienst was bij Tran Tuyen evenwel geen sprake. Hij beschouwde en waardeerde de genoemde verschijnselen alleen als sociale en psychologische feiten. Wel verdween ten gevolge van persoonlijke omgang met hen de redeloze haat die hij in zijn jeugd jegens de blanken, en dan speciaal de fransen, had gekoesterd. Die haat, dat ontdekte hij nu, was niets anders geweest dan een haat tegen een systeem, een idee, een abstractie. Ten opzichte van de godsdienst werd hij verdraagzaam. Een hem grappig aandoende ervaring was dat vele europeanen niet minder bijgelovig waren dan de vrouwen in zijn Vaderland. Er was z.i. maar één verschil. In Vietnam verbrandde men papier en wierookstokken en knielde men neer voor een boeddha van gelakt hout. In Europa verbrandde men kaarsen en kuste bronzen of marmeren beelden.

de crisis

In 1954 beleefde Tran Tuyen een catastrofe. Hij werd ziek en moest naar een sanatorium. De ziekte openbaarde zich op een allergevaarlijkst moment. Tran Tuyen werkte al op de Vietnamese ambassade. En het was juist op de vooravond van de burgeroorlog die in zijn vaderland zou losbarsten.

Twee jaar stil liggen op een stille plaats in de franse alpen biedt veel tijd voor nadenken. Ze dwingen er toe. Vaag vermoedde de zieke dat 'n hogere macht hem straffe vanwege zijn zorgeloos en schuldig leven of hem misschien wel waarschuwde voor een dodelijk gevaar dat hem bedreigde als hij zijn leven zou voortzetten op dezelfde wijze als hij dat tot dusver had gedaan. Tegelijk drongen zich met onweerstaanbaar geweld aan hem op die oude vragen waarmee denkende mensen alle eeuwen door hebben geworsteld: Waar komen wij vandaan? Wat doen wij hier op aarde? Waar gaan wij naar toe?

Mee ten gevolge van zijn Europese opvoeding was Tran Tuyen een scepticus. En het intense absorberen van de franse cultuur had hem tot een verstandsmens gemaakt, een medogenloos analyserende, kritische geest. Deze cultuur van het zuivere intellect maakt de besten briljant, maar sceptisch. Velen ook bitter en cynisch. Onrust en angst kwelden de zieke nu. Hij gevoelde zich geplaatst in een heilal dat hem verpletterde en hem van alle kanten overweldigde in ruimte en tijd. Hij worstelde om het te kennen, om de eenheid, de orde, het doel ervan te zien. Maar hoe was dat alles te verstaan zonder God? Hij voorvoelde met een vage intuïtie dat hij gedreven werd naar een keuze van grote ernst: óf in het bestaan van God geloven, óf het aanvaarden dat het leven volledig zinloos is.

Zo groeide in de eenzame sanatorium-patiënt het vage besef dat er een God moest bestaan. Maar wie was God? De God van de samangs in Malakka, de God-Keizer van de Taoïsten, de God van de indische Veda's, de God van Aristoteles, van Spinoza, van Frank Buchman? De God van Tran Tuyen was nog de God van wijzgeren en geleerden over wie Pascal spreekt. Van de God der christenen wendde hij zich met opzet af. Het kwam zelfs niet bij hem op dat Deze het antwoord zou zijn dat hij nodig had.

In deze nood wierp Tran Tuyen zich met alle energie op de studie van de oude godsdiensten van zijn land; het confucianisme en het boeddhisme. Hij gaf zich ernstig rekenschap van de diepste gedachten en motieven daarvan. Maar zij stilden zijn geestelijke honger niet. Hoe meer hij er zich in verdiepte, hoe dieper hij er door werd teleurgesteld.

de God van Jezus Christus

In deze geestelijke ontreddeering kreeg Tran Tuyen bezoek van een franse evangelist die periodiek het sanatorium bezocht. Het kwam met hem tot een gesprek over het christendom. Bij zijn afscheid gaf de evangelist hem

een frans Nieuw Testament. Uit beleefdheid nam Tran Tuyen het aan. Hij legde het blauwe boekje in de la. De vroegere weerzin tegen het christendom was wel verdwenen. Maar een sterk wantrouwen was gebleven.

Sedert het boekje in zijn kamer lag viel zijn oog er telkens op en kwam het ook steeds weer in zijn handen. Langzamerhand verdween zijn weerzin en zo nu en dan wierp hij er zelfs een blik in. Ten slotte besloot hij uit puur verstandelijke overwegingen er toch eens wat studie van te maken. Hij had er besef van gekregen dat de bijbel het boek bij uitnemendheid was van de westerse cultuur. Bovendien — de onvermoeibare evangelist René Masson bleef hem bezoeken om met hem over het christendom te discussiëren en hij voelde er niets voor daarbij met een mond vol tanden te staan.

En zo begon de studie van het Nieuwe Testament. Het duurde niet lang of het boekje greep Tran Tuyen als een opwindende roman. Hij verdiepte er zich volkomen in. Op de studie van het Nieuwe Testament volgde die van de gehele bijbel. En de bestudering van de bijbel leidde weer tot het lezen van steeds meer boeken die handelden over allerlei aspecten van het leven van Christus. Als nooit tevoren werd hij gegrepen door een dorst naar de kennis van de christelijke godsdienst. In hem groeide de honger naar alles wat de God van Jezus Christus betrof. Hij ging beseffen dat zijn beperkte menselijke verstand de goddelijke waarheid nooit zou kunnen bevatten. En vooral werd het hem duidelijk dat een mens moet veranderd worden in zijn denken om de waarheid te kunnen onderscheiden.

Na lange moeizame geestelijke strijd besloot Tran Tuyen God te aanvaarden als de werkelijkheid voor altijd en zich geheel aan Hem te onderwerpen, overtuigd dat men om de waarheid te kunnen vinden zich radikaal moet bevrijden van de gedachten die door mensen als waarheid zijn geleerd. In deze nieuwe geestesinstelling begon hij dagelijks de bijbel te lezen, zin voor zin, langzaam in stille overdenking, voortdurend pogend Gods stem daarin te horen. Hij bad als het ware meer in de bijbel dan dat hij er in las. Weldra week de duisternis in zijn geest om plaats te maken voor het licht Jezus Christus. Hij wist zich in persoonlijk contact met de Heiland. De twijfelingen die hem zo lang hadden gekweld begonnen te verdwijnen. De schellen vielen van zijn ogen en wat hem eerst onbegrijpelijk had gebleken werd nu eenvoudig en helder. Daar bij God alles mogelijk was kon hij de gehele Schrift zonder voorbehoud aanvaarden zelfs met de schijnbare tegenstrijdigheid, want hij gaf er zich rekenschap van dat het uiteindelijk Jezus Christus is die aan de Schrift haar volle betekenis en autoriteit geeft.

Het is aangrijpend te lezen hoe in de omgang met de Schrift Tran Tuyens ogen geopend werden voor het evangelie! „Het lezen van de Bijbel”, zo schreef hij, „heeft mij ten volle bewust gemaakt van eigen ellende en onwaardigheid en deed mij begrijpen dat ik, evenals andere 'natuurlijke' mensen, zondig en verdorven was; dat mijn ongerechtigheden een scheiding tussen God en mij hadden gemaakt en dat mijn zonden Hem zijn aangezicht voor mij deden verbergen opdat Hij mij niet horen zou (Jes. 59 : 2)”. Maar tegelijk kreeg hij in grote verwondering oog voor Gods genade. „Het heil is een **genade-gift** God; deze kan niet verdiend worden, noch gekocht of betaald op welke manier ook; zij kan niet door werken verkregen worden, noch door gebeden, noch door sacramenten of door vasten, noch door ascetische praktijken, door geen enkele godsdienstige plicht pleging. Wij hebben deze gift alleen maar aan te nemen, haar lief te hebben en Hem lief te hebben die haar schenkt. Ik was een zondaar, niet in staat mijn eigen heil te bewerken, ik had een Heiland nodig en niemand anders kon dit zijn dan Jezus Christus, wiens bloed aan het Kruis mij gereinigt heeft van iedere zonde en mij verzoend heeft met God. Hij is gestorven voor mijn zonden opdat ik het eeuwige leven zou bezitten. Wij kennen en wij kunnen God slechts kennen door Jezus Christus. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. **Ik nam de Heer Jezus aan als mijn persoonlijke Heiland**”.

het nieuwe leven

Het geloven in Jezus Christus betekende voor Tran Tuyen een radikale omzetting van het leven.

Op simpele, indringende wijze vertelt hij daarvan. Er trilt in zijn woorden daarover de vreugde van één die iets zeer kostbaar heeft ontdekt en ontvangen. „Het geloof dat ons tot christenen maakt, is, al ons vertrouwen nederig stellen op de levende Heiland. Vooraf verordent God ons om boetvaardig te zijn en vraagt Hij een volkomen, onvoorwaardelijke onderwerping aan onze persoonlijke Redder, Hem vragend ons te behouden en ons onze zonden te vergeven. Zodra iemand zich aldus aan zijn Heiland toevertrouwt worden hem zijn zonden vergeven en Christus treedt in zijn hart. Zijn leven is dan radikaal veranderd, hij is een nieuw bestaan begonnen. Voor de oprecht gelovige wordt God een werkelijkheid, hij kent Hem, hij heeft Hem lief, hij aanbidt Hem. Hij is een bron van vreugde. Zijn wil volbrengen wordt het voornaamste levensdoel. Alles krijgt een ander voorkomen. Andere gedachten beginnen onze geest bezig te houden. Een nieuwe school van waarden staat ons voor ogen: we gaan uit naar wat we vroeger verafschuwden en we haten wat ons vroeger 't liefst was, nieuwe levensvormen, nieuwe levensdrijfveren, nieuwe verlangens krijgen gestalte in ons. Men krijgt nieuwe geestelijke aspiraties, waardoor we dat wat ons vroeger afkeer inboezemde, vervelend toescheen of onverschillig liet, gaan waarderen. Ons wordt nieuwe kracht om de zonden te overwinnen gegeven. . . . Men zoekt hulp in het gebed, het echte gebed, dat een gesprek, een gemeenschap met God is. Men heeft zijn broederschristenen lief en zoekt hun gezelschap”.

Toen deze Vietnamees in de eenzaamheid van het sanatorium, geleerd door zijn bijbelte, Jezus Christus had gevonden — of beter gezegd, toen Jezus Christus door middel van zijn evangelie deze heiden tot Gods kind had gemaakt — verscheen als vanzelf ook de kerk in zijn gezichtsveld. Want ook daarop wees hem de Schrift! En zo kwam ook de vraag tot hem: bij welke concrete kerk moet ik mij aansluiten? De overgrote massa der christenen hebben daar geen moeite mee. Zij nemen immers de godsdienst van hun ouders over. Maar dat ging bij hem niet. Hij moest kiezen.

Uit wat hij over die keuze schrijft proeft men iets van de benauwenis waarin de noodzaak om een keus te doen hem bracht. De gescheurdheid van de kerk kwam in al zijn verschrikking en ergernis op hem af. Het zieleheil zo schrijft hij is van zo groot belang dat men niet genoeg zorg kan besteden aan deze keus. „Ik kan mij niet herinneren hoeveel theologische werken ik gelezen heb om het onderscheid tussen de verschillende kerken te vinden en evenmin hoeveel hoofdpijn en slapeloze nachten ik moest doormaken tijdens die innerlijke strijd. Nacht op nacht bad ik tot God: „o hemelse Vader, laat mij toch de schellen van mijn ogen vallen, open mijn verstand en geef mij het licht dat mij uw weg doet kennen, om uw Kerk te ontdekken en met zekerheid. Help mij, mijn God, want zelf kan ik de beslissing niet nemen”.

En God gaf antwoord schrijft Tran Tuyen. Het woord van Christus „Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij”. Door dit woord werd hem duidelijk dat de enige gemeente welke zijn hoop niet kon beschamen, die gemeente was welke geheel en al van Christus is. Zoals het enige onderricht dat hem niet zou misleiden dat van de Bijbel is. Het ging voor hem leven dat alle christenen van de gehele wereld kinderen zijn van de familie Gods, de leden van een Gemeente, de algemene, onzichtbare Kerk van Christus waar Christus zelf de enige Hogepriester en het levende Hoofd is. Maar tegelijk werd het hem ook duidelijk dat hij levende in dat geloof ten aanzien van de kerk ook de aansluiting bij een plaatselijke kerk moest zoeken om God te aanbidden in eenheid en geestelijke gemeenschap met andere christenen.

Die plaatselijke kerk vond hij in een plaatsje in de buurt van zijn sanatorium. Naar haar zondagsdienst ging hij. En wat hij daar vond beschrijft hij aldus: „Deze eenvoudige evan-

gelische godsdienstopening, waardig en bezielend, trof mij telkens diep, want zij stond in zo'n geweldig contrast met wat ik gekend had in een aantal pagodes, tempels, kerken. Zo'n dienst wordt niet gehouden in één der tempels waar alles zo is ingericht dat de gelovige er een bijzondere sfeer vindt, waar hij zich ten volle in zijn vrome praktijken kan verlustigen en zich als het ware in een lauw, weldadig bad van godsdienstigheid kan dompelen. Monniken of priesters in weelderige kleding vindt men er niet, geen kleurige schouwspel, geen heilige plaats met brandende wierook, geen beeltenis ter versiering, noch fraaie schilderstukken of standbeelden van secundaire godheden, fresco's op de muur, opwindende muziek, welriekende bloemen en brandende kaarsen. Men vindt er geen in de schemering flikkerend lampje voor de tabernakel, noch versierde altaren, wijwater en wierookstokken, noch amuletten, kostbaar kant, fijne klederen. . . . enz.

Neen, niets van al deze pronk en praal gericht op het oproepen van psychische emoties en op de bekoring van de zinnen, kinderen of andere; geen bedriegelijk decorum dat zich als het ware tussen u en God stelt en dat van Hem de aandacht afleidt, geen ongezone mengelmoes van christendom en heidense godsdienstigheid, door de Openbaring in strenge bewoordingen veroordeeld. Alles in dat kleine zaaltje was eenvoudig en proper. Christus nodigt ieder van ons tot Hem te komen in waarheid en ootmoed, om ons in staat te stellen gemakkelijker tot Hem te komen,

heeft Hij 't nederige mens-zijn geaccepteerd en zich vereenzelvigd met armen, verdrukten en verachten. . . . In dat eenvoudige, welhaast kale zaaltje, omringd door mede-christenen, was ik niet alleen zeker van de aanwezigheid des Heren in ons midden op grond Zijner belofte: „Waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden”, maar altijd gevoelde, ontwaarde en „zag” ik Zijn Tegenwoordigheid aan mijn zijde”.

* * *

Lezer, ik moet met mijn verhaal ophouden, al is het nog niet uit.

Het is al te lang geworden.

Maar wat ik vertelde is genoeg om iets te beseffen van het grote werk dat Jezus Christus in Tran Tuyen verrichtte en dat Hij nu ook door Hem doet.

Het is een voorrecht, een vertroosting dat wij van het verlossende werk in onze Heiland ook zulke opvallende vruchten mogen zien.

Hij doet deze wonderen ook opdat wij Hem met nieuwe liefde zullen navolgen — bovenal opdat wij te meer zijn getuigen zouden zijn.

Ik zette boven dit stuk: Jezus Christus leeft en werkt. Want daarover spreekt deze geschiedenis met grote kracht.

En daarom is het ook een goede Kerst-geschiedenis. C. V.

P.S. Wie van Tran Tuyen en zijn weg tot het licht meer wil weten leze het bij Wever in Franeker uitgekomen boekje van Tran Tuyen: „Ik hoor Jezus Christus”.

De kleyne luyden

(II)

In 1837 verscheen van de hand van Mr. Adriaan Willem van Appeltere, Referendaris bij het Departement van Justitie een brochure, waarin deze semi-officiële woordvoerder van de regering, de overheidsmaatregelen met betrekking tot de vervolging van de Afscheidenen verdedigde.

De beschuldigingen welke deze heer aan het adres van de Afscheidenen richtte waren vele en boosaardig. Eén van de beschuldigingen was, dat de Afscheidenen meestal behoorden tot „het lage, van alle opvoeding verstoken gemeen”.

Het was deze beschuldiging, die door de Afscheidenen als een infame belediging werd ervaren. Zelfs uit de deftige Reveilkring der „Haagse Heeren”, die zich uitdrukkelijk van de Afscheiding distancieerden, kwam een publiek protest tegen deze onware en beledigende bewering. Het waren Mr. Groen van Prinsterer en Mr. C. M. van der Kemp, die in een tegenschrift van de Afscheidenen verklaarden: „. . . . dat ieder weet, dat zij over 't algemeen mensen zijn uit de deftige burger- en boerenstand, mensen, die ofschoon niet geoefend om de drogredenen der onrechtzinnigheid en der neologie geheel weg te redeneren, evenwel in het Woord Gods, dat beginsel van alle wijsheid, wél geoefend zijn, die ook goede rekenschap huns geloofs kunnen afleggen, die bij hun godsdienstig gevoel, ook genoeg kennis en verlichting bezitten, om over de rechtzinnigheid ener predicatie en de wettigheid ener synodale handeling en haar overeenkomst met Gods Woord te oordelen, die, zoal niet de in Gods Woord kundige van Appeltere, althans mij en mensen van mijn stand en opvoeding grotelijks beschamen kunnen!”.

Daar kon Mr. van Appeltere het mee doen. Maar de kwaadaardige tongen, die de Afscheidenen vereenzelvigden met de lagere standen, zwegen, na de verschijning van Van der Kemp's geschrift niet. De Cock, zelf afkomstig uit gegoede, deftige kring, beriep zich tegenover deze beschuldiging op de uitspraak van zijn tegenstander, ds. Reddingius: „Een groot gedeelte van die lieden bestaat uit mensen die welmenend zijn, onberispelijk van gedrag, vlijtig in hun beroep, die voorheen de openbare godsdienst gezet waarnamen, die de godsdienst hoogschatten, en hun eeuwige zaligheid ernstig behartigen”.

Neen, wie beweert, dat de Afscheiding „wél klein en laag begon, in de bijna onderste lagen van het volk”³⁾, vergist zich en doet aan de historie geen recht.

Wij zouden het bijna tragisch willen noemen, dat, nu de tegenstanders van de Afscheiding dit discriminerende stokpaardje niet meer berijden, het juist door de zonen der Afscheiding steeds maar weer van stal wordt gehaald.

Het was Dr. Bouma, die op het herdenkingsfeest van de Afscheiding ten onrechte sprak van een begin in de „bijna onderste lagen van het volk”. Die „onderste” en „bijna onderste” laag werd gevormd door de bedeeden, resp. de mensen, die nog wel werk hadden maar geen behoorlijk loon verdienden. Tot die onderste- en bijna onderste laag behoorden de Afscheidenen zeer beslist niet. Vertegenwoordigers van deze „lagen” komt men in de toch zeer uitgebreide lectuur van en over de Afscheiding niet tegen.

De afgescheidenen, die ds. Scholte volgden naar Pella, waren geen mensen uit de lagere stand. De Amerikaanse schrijfster, Leonora R. Scholte, kleindochter van Ds. Scholte, zegt: „In elk geval hadden emigranten, die Scholte volgden geen hulp nodig van hen die achter bleven. Scholte zelf was rijk en de meeste der kolonisten zaten ook behoorlijk in hun „Gouden Willempjes”, toen ze alles verkocht hadden wat tot hun bezittingen behoorde”⁴⁾.

Over de Afscheiding hoorden en lezen we ook deze woorden: „De scherpe tegenstelling tussen bezitters en niet-bezitters heeft uiteindelijk bij de ellendigen hun geloof verdiept. En daarom vindt de prediking van het volle evangelie van de afgescheiden predikanten bij dat volk gehoor”, en verder: „Zo komt er verzet uit de laagste rangen der bevolking, verzet tegen de politiek, tegen kerkelijk en sociaal gezien aristocratisch-plutocratische maatschappij van die dagen. De lagere burgerij, de landarbeiders en de ambachtslieden tekenden verzet aan tegen heel de na-Napoleontische maatschappij”⁵⁾.

De maatschappelijk „ellendigen” van de 19e eeuw, waren de volksklasse, de mindere man, en zeer beslist niet de stand der kleine luiden, waartoe de Afscheidenen behoorden. Even fel en terecht als de vaders hebben geprotesteerd tegen mr. van Appeltere, zouden zij protesteren als zij deze uitspraak nog konden lezen.

De scherpe tegenstelling tussen bezitters en niet-bezitters heeft bij de „ellendigen” hun geloof niet verdiept. Eerder de dronkenschap en ontucht bevordert. Het waren de „ellendigen” die, opgehitst weliswaar, de Cock en zijn medestanders met drek en stenen bekogelden en de huizen van samenkomst vernielden. De ellendigen waren in hun verpaupering en doffe apathie niet bereid en niet in staat de prediking van het volle evangelie op haar waarde te beoordelen. De Afscheiding is aan deze groep voorbijgegaan.

Verder; het sociaal-maatschappelijk vraagstuk heeft onder de Afscheidenen niet zo'n rol gespeeld, dat het de sterk geladen woorden van „Verzet tegen de aristocratisch-plutocratische maatschappij” rechtvaardigt. De kleine luiden, en niet in het minst de Afscheidenen, waren eerder sociaal conservatief, dan vooruitstrevend. Dat werden zij pas later, onder de geniale leiding van Dr. Abr. Kuyper.

De Afscheidenen moesten vechten en hebben gevochten, maar zij strenden niet tegen of vóór bepaalde maatschappijvormen. Hun strijd was een strijd voor recht en zelfbehoud.

Wij geloven, dat de humanist, dr. H. J. Prakke de kern van de zaak raakt als hij schrijft over de Afscheiding in Drente: „De spanning tussen Calvinisme en Humanisme is een wezenstrek van het vaderlands kerkelijke leven sedert de hervorming. Remonstranten en Contra-Remonstranten, Coccejanen en Voetianen, Rekkelijken en Preciezen, Modernen en Orthodoxen... telkens weer nieuwe namen voor de vertegenwoordigers der twee ideeën-polen, die zich als zodanig in de loop der tijden a.h.w. geobjectiveerd hebben. Soms een tijd lang in boeken onderduiken, maar dan vandaar opeens weer opnieuw gestalte aannemen, en nieuwe vertegenwoordigers weten te bezielen⁶⁾”.

Het ging bij de Afscheidenen om de Kerk van Christus, om de absolute autoriteit van het Woord van God. Dat was het wat hen bezield en zelfs onder de bitterste vervolging, door goed en kwaad gerucht, niet deed versagen. Maar de eerbied voor de Overheden, zat er bij hen diep in en in navolging van Groen van Prinsterer hadden zij het woord „revolutie” vóór in de mond.

Zeker, de Afscheiding had in haar noodzakelijke consequenties sociale en politieke aspecten; het Calvinisme, zegt Prof. Gerbrandy in zijn „De strijd voor nieuwe maatschappijvormen”, is krachtens haar beginsel en wijze van kerkregering voorbestemd om democratisch te denken en te handelen. Maar die aspecten konden pas worden gerealiseerd, toen bijna 'n halve eeuw na 1834, dr. Kuyper er in slaagde de kleyne luyden van de Afscheiding politiek en sociaal te organiseren en hen voor te gaan op de weg van emancipatie.

Dr. Kuyper kende zijn kleyne luyden. De socialistische vakbondleider, Jan Oudegeest, die zelf in zijn jongelingsjaren bewonderaar en volgeling van Kuyper is geweest, tekent hem aldus: „Jong, sterk, energiek in de hoogste mate, bekwaam tot bij het geniale af, fanatiek en met buitengewone mensenkennis begaafd, begon Kuyper reeds dadelijk, zoals hij dat noemde, het „klavier” der volksconsciëntie te bespelen. Laat mij zeggen, dat hij het gedurende veertig jaren bespeeld heeft met een virtuositeit, zoals men zelden zal aantreffen. . . . Dat hij het verstaan heeft, onder zijn mensen een organisatie te scheppen, die schitterend was, dat hij de macht gehad heeft om de zielen der massa te bewerken, zodat de kleine luiden in hem steeds de van God gegeven leider zagen om hen te voeren uit het diensthuis. . . . Met een nooit gekende handigheid greep hij de stellingen van Groen van Prinsterer, den christelijken staatsman onder de conservatieven, en smeedde ze om tot politieke munt, die hij rijkelijk onder de kleine luiden verdeelde. Met een nooit gekende demagogie joeg hij deze kleine luiden op tegen de mannen met twee namen. . . . met een ongeëvenaarde kennis van de volkziel begon hij de schoolstrijd. . . . In de tijd van politieke ontwakking, waarin de industrie-arbeiders en handwerkers luisterden naar de revolutionaire taal van de vertegenwoordigers van de Internationale. . . . vermocht Kuyper te doen wat wellicht niemand anders gelukt zou zijn,

n.l. leven te brengen in het geestelijk kerkhof, hetwelk gevonden werd in ons volk van vissers, van kleine boeren, van kleine winkeliers, van kruideniers en andere kleine middenstanders. . . .⁷⁾”.

Wij merken hierbij op, dat hier een tijdgenoot, een kenner, een aanvankelijke bewonderaar, later tegenstander van Kuyper aan het woord is. Oudegeest kwam zelf voort uit de kleine luiden en uit het gegeven citaat blijkt, dat deze insider niet spreekt van lagere stand, maar van vissers, boeren, winkeliers kruideniers en kleine middenstanders. Voor Oudegeest — en hij kon het weten — waren de kleine luiden dus de kleine zelfstandigen. In het vervolg benadrukt Oudegeest dit nog eens, als hij schrijft, dat Kuyper zich later ook met zijn politieke propaganda richt tot de opkomende stand van industrie-arbeiders, waarbij Domela Nieuwenhuis zijn tegenspeler was.

Maar de kleine luiden, de kleine zelfstandigen, hebben altijd de trouwe, aanhankelijke kern van Kuypers goed georganiseerde leger gevormd.

Nog eens; Dr. Kuyper kende zijn kleyne luyden. En tegen de schrijvers uit eigen kring, die van de kleine luiden der Afscheiding spreken als van „ellendigen”, als van behorende tot „de bijna laagste stand” zouden wij dit citaat van Kuyper in stelling willen brengen: „Doch dan besta er omtrent wie er onder de kleyne luyden te verstaan zijn, ook geen misverstand. Al te vaak dringt men er heen, om onder de kleyne luyden schier eniglijk de armeren naar de wereld te verstaan, DOCH HET IS DAN OOK JUIST TEGEN DEZE ONDULDBARE MISVATTING DAT NIET ERNSTIG KAN GEWAARSCHUWD WORDEN. De kleyne luyden zijn niet de beedeelden der diaconie, maar ze vormen geheel de lagere groep in het samenspel van het Volksleven⁸⁾”. Niet, zegt Kuyper, de machtigen, de edelen en wijzen. Geheel die klasse was er mee bedoeld, die geen ander karakter bezat dan van de gewone burger. Doortastende, ijverige burgers, die aan zedelijke ernst gehecht waren. Zeker, de kleyne luyden, verenigd in één kerkelijk samenleven, kenden hun weduwen, hun armen, maar zelfs die kun-

INHOUD :

De eerste bekendmaking van de geboorte van Jezus Christus.	R. B.
Johannes als getuige op het Kerstfeest	C. V.
Jezus Christus leeft en verlost	C. V.
De kleyne luyden (II)	J. W.
De gemeenschap van heiligen	P. v. L.
Persschouw	
Kerknieuws	

nen niet vervallen tot de laagste, of bijna laagste stand, niet vervallen tot de brede groep van maatschappelijk ellendigen. Want wie, al is het tijdelijk, in maatschappelijke ongelegenheid verkeert, moet met broederlijke liefde geholpen worden.

Onze conclusie kan geen andere zijn dan deze: Wij doen de vaderen der Afscheiding onrecht en de historie geweld aan, als wij de afgescheidenen gelijk stellen met de in hun tijd apathische, verpauperde lagere volksklasse.

Jac. Wijnands

¹⁾ „De Afscheiding” door ds. J. C. Rullmann, Kirchner, Amsterdam, 1922 blz. 312 e.v. Zie ook: „Figuren en aspecten uit de eeuw der Afscheiding” door ds. J. Bosch, Oosterbaan, Goes, 1952, blz. 37.

²⁾ „Figuren en Aspecten. . . .”, blz. 40.

³⁾ „Van 's Heeren wegen”. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het eeuwfeest der Afscheiding. Kok, Kampen, 1934. Blz. 170.

⁴⁾ „Een vreemdeling in een vreemd land”. Leonora R. Scholte. Oosterbaan, Goes. Blz. 58.

⁵⁾ Ds. G. Mulders: „Over het sociaal aspect der Afscheiding”. Ambt en Plicht, 8ste jaarg., blz. 134.

⁶⁾ „Drente in Michigan”. Blz. 72.

⁷⁾ „De geschiedenis van de zelfstandige vakbeweging in Nederland”. Door J. Oudegeest. Blz. 29 e.v. Uitgave van het N.V.V. 1926.

⁸⁾ Deputatenrede: „De kleyne luyden”. Kok, Kampen 1917. Blz. 13.

De gemeenschap van heiligen

Er is iets mis in onze kerken, grondig mis en dat is al heel lang zo.

Elke zondag gaan we naar de kerk — we weten het goed — om het Woord van God te horen en ook om de gemeenschap van de heiligen te beoefenen.

Verder weten we, dat die gemeenschap niet alleen in de kerk maar ook in het dagelijks leven beoefend behoort te worden, ook in het gezin. We kennen immers onze belijdenis althans de apostolische geloofsbelijdenis.

Maar als 't puntje bij 't paaltje komt dan lijkt het er toch wel op, dat kennen en kennen hier dikwijls twee is.

Gemeenschap van heiligen, dat is nogal iets trouwens.

Gemeenschap dat gaat nog, maar om je zelf zo maar vrijmoedig een heilige te noemen.

Dat de wereld honend lacht om deze arrogantie is nog tot daar aan toe.

Ergers is dat de duivel lacht als hij ziet, dat we onszelf niet zo durven te noemen, want dat is ongeloof. Graag zal hij ons nog een kleine aanmoediging geven en ons prijzen om onze bescheidenheid.

Het is echter noch arrogantie wanneer we onszelf heiligen noemen noch bescheidenheid wanneer we dat niet durven te doen.

Wij mogen in kinderlijk vertrouwen aanvaren wat God ons zegt en als we ons dan heiligen weten dan is dat in bevende verwondering aannemen wat God ons geeft, ons kromme stoethaspels, die zo weinig op heiligen gelijken.

Hoeveel te meer zullen we dan al die anderen, al die broeders en zusters in Christus waar ook onze belijdenis over spreekt in Zondag 21 van de H. C.: alle gelovigen, willen en kunnen zien als heiligen in Christus.

Dat de wereld daarom lacht, dat een „hui-

ten”staander dat niet ernstig neemt en er mee spot — „mooie heiligen” — behoeft ons niet te verwonderen, maar het is voor ons wel beschamend.

Neen, het is niet onze eigen verdienste, maar toch vraagt Christus van ons, dat de wereld het aan ons kan zien.

't Lijkt er helaas dikwijls niet op.

En toch, omdat Christus ons heeft vrijgemaakt en daarom alleen mogen we ons heiligen noemen.

Dit is geweldig in zijn consequenties en onbeschrijflijk heerlijk, want daardoor hebben wij deel aan alle schatten en gaven van onze Heer Christus als leden van het lichaam waarvan Hij het Hoofd is.

Eén van die weldaden is, dat wij niet alleen zo maar, heiligen zijn, maar dat wij als zodanig mogen leven in een geloofsgemeenschap, de schoonste en innigste gemeenschap, die er op de wereld bestaat, zó dat ieder niets liever wil dan al zijn gaven tot nut en zaligheid van de ander gewillig en met vreugde en liefde aanwenden.

Ja, zo moet het zijn, maar wat komt daarvan terecht in de praktijk? Het is ook zo moeilijk!

Al onze gaven gewillig en met vreugde aanwenden is niet, dat we flink wat in de collectezak doen of op lijsten tekenen, dat is niet, dat we onze vrienden helpen als ze in moeilijkheden zitten, dat is niet onze krachten geven in meer of minder belangrijke functies in het kerkelijk en maatschappelijk leven. Ja natuurlijk, dat hoort er ook bij en dat is ook belangrijk, maar dat alles heeft toch pas werkelijk waarde als we het doen met vreugde en liefde. Neen niet omdat we het zelf zulk plezierig werk vinden dat bovendien onze eigenliefde streelt, maar met vreugde en liefde, omdat we iets mógen geven of doen voor Christus, met

vreugde en liefde, omdat die andere ook behoort tot die geloofsgemeenschap van heiligen, die ook liefdesgemeenschap is.

Nog eens, wat komt daar van terecht in de praktijk.

Het is ook zo moeilijk, want dat vervelende mens en die onmogelijke kerel behoren er ook bij.

Het is veel gemakkelijker een vriendelijk woord te zeggen tegen een buurman, die wel is waar ongelovig is maar verder toch zo'n geschikte kerel, dan tegen een kerklid die wel is waar een broeder in Christus is maar verder toch maar een eigenwijze domme, vervelende vent.

Ik heb eens iemand horen zeggen: om met zulke mensen in de hemel te zijn dat lijkt me ook niet alles.

Dat is arrogant, want deze man gaat er toch maar van uit, dat zijn gezelschap voor anderen wel erg begerenswaardig is, maar het is ook goddeloos.

Ja zo'n houding is goddeloos, maar wat blijkt er bij ons van die gemeenschap van heiligen, in ons dagelijks leven en ook in onze kerkdiensten? Want daar zal toch in elk geval die eenheid, die liefdeband stralend tot uitdrukking moeten komen.

Waarom zie je nu, ergaar je nu, dat daar broeders en zusters bij elkaar zijn, dat daar een grote familie bijeen is, Gods familie?

Zeker, dat we daar tezamen naar God luisteren, dat houdt als zodanig al een eenheid in.

Het hebben van één Vader, het liefhebben van een Jezus betekent een gemeenschap.

Wij weten ook, dat die gemeenschap er is, maar wat ik vraag is: waaruit blijkt die eenheid, die bijzondere gemeenschap?

We sluiten allen eerbiedig de ogen als de dominee (met ons?) bidt, als we met elkaar bidden. Doen we dat? Hoe dikwijls gebeurt het niet dat ik alleen maar luister naar wat de dominee bidt of zelfs dat mijn gedachte afdwalen.

We zingen met elkaar ons lied, onze lof-psalm, onze boetepsalm, ons gebed.

Dat is dan toch duidelijk het beoefenen van de gemeenschap van heiligen.

Ach misschien. Het is mogelijk, maar te veel zijn er die niet meezingen, die maar wat brommen.

Voor al onze jonge mensen houden vaak hun mond dicht. En hoevelen zijn er die gedachte-loos zingen, die alleen maar zingen omdat het in onze kerkdiensten gebruikelijk is als afwisseling.

Aan de gezichten en aan de houding is het wel te zien hoe we dood gemoedereerd of er geen vuiltje aan de lucht is zingen van de verschrikkelijke toorn van God over onze zonden of van ons grote verdriet over eigen ontrouw en liefdeloosheid.

Nog hoor ik de Hitlerbenden hun goddeloze nazi-liederen zingen. Dat ging anders.

Toch al is het samen psalmzingen werkelijk een uiting van onze eenheid als Christenen, het is niet onze eigen spontane uiting van de gemeenschap der heiligen. Het is zeer waardevol, maar het is niet voldoende.

Nog meer zou er te noemen zijn waarin wij één zijn in de kerk en in het leven van alle dag.

Alle gelovigen zijn één in Christus ons Hoofd, maar waaruit blijkt dat in ons leven met elkaar en naar buiten, waaruit blijkt dat in ons **persoonlijk** spreken en handelen?

Waaruit blijkt onze grote blijdschap en dankbaarheid voor die heerlijke gave van God, de gemeenschap van de heiligen?

Als ik eerlijk ben dan vind ik, dat wij er als heiligen als wij bij elkaar zijn maar wonderlijke gewoonten op na houden om niet te spreken van onbeschaafde manieren, vooral in de kerk.

We komen binnen met de overjas aan (eigenlijk behoort er in elke kerk een garderobe te zijn) en we gaan ergens zitten in vele gevallen zonder iemand te groeten, zelfs niet de broeder(!) naast ons, uitgezonderd dan een goede bekende.

Hoe vaak wordt mijn groet maar nauwelijks of niet beantwoord.

En daar zitten we dan, naast elkaar, broeders in Christus.

Elkaar een hand geven? Wie denkt daar aan? Velen zouden raar opkijken als je het deed.

Natuurlijk, zo iets zijn we niet gewend en daarom doe ik het ook niet.

Op andere vergaderingen doen we 't meestal wel. Weet u waar het ook niet gebeurt? In de bioscoop en in de schouwburg, want daar ga je ook alleen maar heen om te zien of te luisteren.

Toch moest het vooral in de kerk vanzelfsprekend zijn. Broeders in de gemeenschap van heiligen.

Waarom zouden we niet een gesprek aanknopen, een godsdienstig gesprek, maar waarom ook niet een gesprek over dingen ons dagelijks leven betreffend? We zijn immers broeders in één gemeenschap die rijker is en inniger dan welke andere gemeenschap ook. Zouden we dan geen belangstelling hebben voor elkaars persoonlijke leven?

We zien elkaar toch al zo weinig.

Waarom zouden we niet kennis maken als we naast een vreemdeling zitten. Dan komt er vanzelf een gesprek en als we dan beseffen hoe en waarvoor we bij elkaar zijn dan zal het ook een goed gesprek zijn, ook zonder vrome woorden.

Als we onze geestelijke „bloed”-verwantschap door het bloed van Christus werkelijk blij beleven dan zullen we ook kunnen spreken over onze „familie”-aangelegenheden, onze blijdschap en dankbaarheid voor alles wat Vader ons gegeven heeft voor niets.

Is dat moeilijk?

Het schijnt zelfs moeilijk te zijn in een vriendenkring.

Daar praat je zo maar niet over.

Er is iets mis in onze kerken, zo ben ik begonnen, er is iets grondig mis, anders zouden we de gemeenschap van de heiligen wel blijder beleven en uiten.

Van die aarzeling merken we niets als we lezen over de eerste Christen-gemeenten.

Er is iets mis in ons kerkelijk leven en daarom ook in ons dagelijks leven als Christenen.

Waaruit blijkt niet alleen in de kerk maar ook in onze omgang met elkaar de blijdschap van ons geloof?

Na de kerkdienst hoor je vaak „wat een prachtige preek” of „wat heeft hij het weer mooi gezegd” terwijl het toch veel meer voor de hand zou liggen als we zeiden. „Wat heeft Hij ons heerlijke dingen gezegd, wat is het toch fijn, dat we zo'n Christus, zo'n Koning hebben” 't Is toch onze eigen broeder waarmee we spreken.

Stelt u zich voor een verjaarsvisite met een stel gezellige jonge mensen. Het gesprek vlot uitstekend bijvoorbeeld over de vakantie en zo in dat gesprek — ik neem aan op een geschikt moment — zegt er iemand „wat heeft de Heer ons toch veel gegeven”.

„Tja”, zal de één zeggen, „ja-ja” een ander „zo is het” een derde, maar dikwijls zullen ze blij zijn als er één is die de „vrijmoedigheid” heeft weer over iets anders te beginnen.

Waarom kunnen we vrij gemakkelijk discussiëren over God en over onze belijdenis, maar waarom is het zo moeilijk om met elkaar als broeder te spreken van God en vanuit onze liefde voor God?

We gebruiken ook gemakkelijker de term „liefde tot God” dan het belijdende „liefde voor God”.

We spreken gemakkelijker over het stuk der dankbaarheid dan dat we spreken vanuit onze dankbaarheid.

Waarom kunnen we vooral tegenover onze jonge mensen, onze kinderen zo gemakkelijk moraliserend spreken en vermanen en waarom is het zo moeilijk om zelfs tegen onze eigen gedoopte kinderen eenvoudig en blij te spreken vanuit ons geloof?

Waarom komt er van een werkelijk beleven van de gemeenschap van heiligen zo weinig terecht?

Dat kan natuurlijk verschillende oorzaken hebben.

Het kan verlegenheid zijn, het kan gebrek aan levende liefde zijn of twijfel, maar in werkelijkheid is naar mijn mening de grote oorzaak van onze aarzeling dat de gemeenschap van de heiligen niet of niet voldoende **geoeffend** wordt.

Om te oefenen moet er geoeffend worden en wanneer doen we dat?

Thuis niet omdat het leven zo gehaast en bezet is.

We hebben er zo weinig tijd voor.

Geloof u dat zelf?

Maar ook in de kerk niet omdat daar nauwelijks de gelegenheid voor is.

We gaan toch naar de kerk om naar het Woord van God te luisteren en om de gemeenschap van heiligen te beoefenen en te beleven.

Dat is het erge, het ontstellende, dat er zelfs in onze samenkomsten zo weinig terecht komt van de beoefening van de gemeenschap.

De gehele orde van de dienst is zo, dat daar vrijwel geen kans voor bestaat.

We zitten daar te luisteren naar die éne spreker.

We zitten daar schijnbaar als losse individuen.

Zo beginnen we al als we de kerk binnenkomen. Uit niets blijkt dan het innige contact, dat er is en moet zijn tussen broeders en zusters in religieuze liefdesgemeenschap, kinderen van God.

Zo beginnen we en zo blijft het.

We spreken als het goed is in ons hart mee of zingen mee de woorden die een ander ons voor zegt maar wat **doen** we, wat doen we zelf?

Of zitten we daar als onmondige leken?

Dikwijls stimuleert de preek ook helaas zo weinig in die richting. Ja het kan anders, dat heb ik ervaren, maar hoe dikwijls is de preek een (warm) betoeg en (boeiend) referaat of een poging tot rationele bewijsovervoering.

Dit laatste maakt de preek vaak zo koud.

Een bewijs is koud en voor het geloof vaak gevaarlijk.

We willen zo veel bewijzen en in rationele zin valt er niets te bewijzen.

Onze westerse beschaving is door en door beïnvloed door het Griekse denken en de opleiding op de gymnasia en de universiteiten is daar grotendeels door bepaald.

De scholastiek werkt door in vele preken maar vooral in de onderlinge discussie. Toch is die scholastiek steeds oorzaak geweest van eindeloze twisten en scheuringen, omdat daarin getracht wordt het geloof in de rede te vangen.

Ook kun je in zo'n discussie zelf zo gemakkelijk buiten schot blijven.

We kunnen disputeren over God, over Jezus, over de wederopstanding „des vleesches” (niet „van het vlees”) en over alles en nog wat zonder een moment werkelijk gedacht te hebben aan God onze Vader, aan Jezus onze Verlosser en Koning en aan Zijn heerlijke overwinning over dood en hel.

Het maakt de hoofden heet, maar het laat de harten koud.

Steeds maar weer wordt er gevraagd naar bewijs maar er is niets te bewijzen. Het is niet te bewijzen dat Jezus tegelijk waarachtig God en waarachtig mens moet zijn. Het is alleen maar eenvoudig te geloven in gehoorzaamheid aan het Woord van God. Hij heeft het **Zelf** gezegd.

Paulus bewijst niets ondanks zijn schijnbaar rationele spreekwijze. Hij pretendeert het ook niet.

Ook Filippus bewees niets toen hij sprak met de eunuch. Hij „verkondigde hem Jezus” en niets meer of liever, niets minder.

Het rationalistisch denken vergiftigt het geloofsleven, scholastiek maakt de gemeenschap van de heiligen kapot en een redenerend betoeg op de preekstoel maakt de gemeente arm en de gelovige eenzaam.

„Hij verkondigde hem Jezus” uit de Schriften.

Niets anders te weten onder u dan Jezus Christus en die gekruisigd, niet in wijsheid van de mensen maar in de kracht van God.

Een wijsheid niet van deze wereld, maar de wijsheid van God.

Hetgeen God bereid heeft hun die Hem liefhebben, de heiligen, dat zijn wij, die de zin van Christus hebben en daarin die heerlijke gemeenschap beleven.

Leest u eens 1 Cor. 2.

Zo moet de prediking zijn, dat weten we allen.

Daarop ingesteld moeten ook onze kerkdiensten zijn en onze liturgie, maar ook ons dagelijks leven niet alleen belijden maar ook **daadwerkelijk** beleven de eenheid van alle gelovigen in Christus.

We kunnen echter onze liturgie zo moeilijk

veranderen. We zien allemaal bezwaren en 't is zo toch al een paar eeuwen gegaan. Ja we zijn het zo gewend en het is tot een gereformeerde folklore geworden.

Folklore is haast niet te wijzigen, maar alles wat leeft verandert.

Ook de levende kerk van Christus zal voortdurend veranderen al zal ze altijd de eeuwige waarheid onveranderd bewaren. Hierin is de kerk zowel vooruitstrevend als conservatief.

Laat toch vooral het kerkelijk leven niet verstarren en laten we toch die gemeenschap van de heiligen zien als één van de heerlijkste gaven van God.

We discussiëren te veel terwijl we veel meer moesten getuigen, belijden en danken.

Ieder vraagt bewijs en ieder meent het bewijs te geven, maar niemand bewijst iets.

In heiligen gemeenschap moeten we in blijdschap leven en moeten we zoeken wat bindt en niet wat scheidt. Dan is die gemeenschap reëel. Dat kan ons geloofsleven zo mateloos verrijken, zodat we met elkaar en met onze kinderen vol geloofsovertuiging niet alleen durven maar ook moeten spreken over de liefde van Jezus, over Zijn strijd en overwinning en over Zijn eeuwige heerlijkheid.

Zo zal ook dat wat scheiding bracht moeten wegvallen, zal voor elke moeilijkheid een oplossing te vinden zijn in het gesprek en het gebed van broeders.

Als we denken aan de „honderdduizend gulden” die God ons kwijtschold dan zullen we onze broeder niet verketteren om die ene gulden die hij ons schuldig is, al kunnen we zijn schuld bewijzen!

Zo zullen we ook nooit een verzoek van broeders om samenspreking kunnen en durven afwijzen, ook niet van broeders die dwalen en zich niet eerst bekeerd hebben van hun dwaling.

Jezus Christus en die gekruisigd, ook voor synodale broeders en zusters.

De gemeenschap van de heiligen, van alle heiligen zal ons moeten brengen tot een gelovig en nederig gesprek ook met onze synodale broeders en zusters. „De liefde die uit God is keurt de zonde niet goed maar zal een menigte van zonden bedekken”, hoor ik juist door de radio.

Wie zijn synodale broeder in zijn synodale kerk niet liefheeft en niet de broederhand reikt loopt gevaar een van Gods grootste weldaden te verliezen, de gemeenschap van de heiligen en daarmee de liefde van Christus.

Wie zijn tong scherpt tot sluitende maar o zo menselijke redenering, zijn zwaard zal stomp worden en hij zal de liefde verliezen, maar wie Christus werkelijk liefheeft in een kinderlijk geloof zal zijn naaste liefhebben en de gemeenschap van de heiligen zal hem een voortdurende vreugde zijn, die hij ook wil en moet uiten.

P. van Loo

PERSSCHOUW

Oriëntatie in deze tijd (II)

Intussen is het voor een jongere die om zich heen begint te kijken een nogal verbijsterende reeks van verschijnselen, problemen en meningen, waarin hij zich thuis moet gaan voelen.

Ik noem maar eens wat. De techniek en de wetenschap verrassen hem dagelijks met nieuwtjes. Hij ziet steden en landschappen in korte tijd onherkenbaar veranderen. Zijn stad ziet hij vol worden met auto's en hoort hij vol worden met bromfietsen. De techniek is begonnen de ruimte te vullen en de fabrieken en kantoren te ontvolken. Geweldige energieën heeft zij onder controle gekregen, genoeg ook om van de gehele aarde een ruïne te maken.

Fel en veelal ook zinloos, niet zelden troosteloos is het protest van vele kunstenaars en filosofen tegen dit alles. Tussen die twee, techniek en kritiek, balanceert meestal het hart van de jongeren.

Een lang koloniaal tijdperk wordt in weinige jaren geliquideerd. De onafhankelijke staten van Europa, die met hun politiek en strijd zo lange tijd de wereldgeschiedenis uitmaakten, smeedden zich aan een tot een verenigd Europa. Jonge, tot zelfstandigheid gekomen volken, zijn bezig met grote snelheid en dikwijls op bloedige wijze op peil en tot volwassenheid te komen. Het rassenprobleem houdt de wereld bezig. Revoluties en spionagezaken zijn aan de orde van de

dag. Oorlogen breken nu hier dan daar uit. Na het doorstaan van twee wereldoorlogen met gruwelijke mensenslachten en onvoorstelbare misdaden is de koude oorlog onze tweede natuur geworden. Het communisme ziet reikhalzend uit naar zijn wereldheerschappij en verwacht gelovig zijn komende heilstaat. Terwijl niet weinigen in het Westen overtuigd zijn dat dit communisme ons toekomstlot zal zijn, stellen anderen zich gerust met de groeiende kloof tussen Rusland en China.

Een ongehoorde welvaart geeft het leven nieuwe, en voor velen de eerste glans. En vermoedelijk is pas het eerste pakje van deze Sinterklaasavond geopend. Daarbij is de vrije tijd al een probleem van ernstige aard geworden. Maar niet de vakanties. Het zijn ware volksverhuizingen. Dat het een luxe was om voor de vakantie te volstaan met één dagje naar Artis te gaan is ons volslagen onbegrijpelijk. En hoe alzijdig verzekerd is het leven van de mens geworden. Er kan hem niets kwaads meer overkomen. Als hij nu maar geen dwaze zelfdoener wil zijn. Zelfs de regeling van zijn geboorte is in uitzicht gesteld. Aan de regeling van het doodgaan wordt hard gewerkt.

De emancipatie zegeviert op alle fronten. De rechten van de vrouw, de eeuw van het kind, de democratie, de medezeggenschap, de gelijkheid der rassen en volken, kortom er is een ernstig streven naar gelijkheid van allen, uitgenomen de elites.

Met de vrijheid en de broederschap wil het nog niet zo goed lukken. Wel wordt tegelijkertijd met een ernst een betere zaak waardig alle gezag ondermijnd en alle traditie uitgewist.

Dit wil niet zeggen, dat er geen macht is van mensen over mensen. Dank zij de instrumenten van techniek, wetenschap en organisatie op sommige terreinen zelfs zoveel, dat het woord van één man de gehele wereld van schrik kan doen beven en dat achter de schone gevel der democratie het huis hoe langer hoe leger wordt. Het hebben van de zaak is trouwens voor de meeste welvarende burgers ook alweer het einde van het vermaak.

Voorts is er een steeds algemener en naar meer openbaarheid strevende losbandigheid op te merken, die de atheïst Chroetsjew. om het allemaal nog wat ingewikkelder te maken, met minachting doet neerzien op het decadente christelijke Westen, en die in het verleden op veel beperkter schaal slechts voorgekomen is gedurende tijden van verval en ondergang, evenals trouwens het regime der vrouwen.

Tenslotte is ook het kerkelijk leven opvallende wijze in beweging gekomen. Nominale kerkleden keren, nu het ook fatsoenlijk geworden is om geen kerklid te zijn, in drommen de kerk de rug toe; de verontrusten traden er na de oorlog in drommen binnen, maar dat getij is weer aan het keren. Wel komen in deze tijd religieuze bewegingen van allerlei aard tot grote bloei. Het ontwaakte Oosten zal straks met de zending van zijn godsdiensten het spectrum nog omgeven „verrijken”.

Het opvallendste is intussen wel de machtige oecumenische beweging der kerken, waarin zij boven alles streven naar fusie of althans naar samenspel op grote schaal. In samenhang daarmee zijn op te merken, de tekenen van openheid en zelfcorrectie, die zich op het concilie van de rooms katholieke kerk openbaren. In dit bewegen groeien dan weer allerlei uitzichtloze tegenstellingen. Het is, of men, wetend bijeen te horen, elkander toeroept vanaf steeds verder uiteenwijkende wegen.

Met dat alles en nog veel meer, getransformeerd tot nieuws, wordt de mens in zijn huiskamer volgestopt. Hij moet er zich niet aan vastklampen want morgen moet er weer ruimte zijn voor nieuwer nieuws.

Zeer boeiend is de wereld om de mens heen, maar ook neerdrukkend. Want wat moet hij ermee, hij wil toch mens zijn? Hoe kan het voor hem meer zijn dan een interessant hoor- en kijkspel? Waar is dat alles in kaart gebracht, zodat hij zich kan oriënteren en met vertrouwen en de verantwoordelijkheid, die bij de mens past, zijn omgeving kan tegemoet treden? Men wil toch enthousiast zijn voor het een of ander? Zo wordt men dan maar enthousiast voor de optocht, met wie men er ook mag lopen, welke banier de stoet moge voeren, en waarheen de tocht ook moge gaan. Wie dat besteden; de rest is voor hem hoorspel. En wie jong en stormachtig genoeg is om noch met het eerste en noch met het laatste vrede te hebben, kan zichzelf in zijn vrijheid met Camus bevestigen in de permanente rebellie tegen een absurde wereld.

Geen dezer drie houdingen kan een christelijke genoemd worden. Dat is duidelijk, want het zijn houdingen der machteloosheid. 't Zijn blindgeborenen.

Hoe kan nu de christen de weg hier vinden, hoe kan hij doorstoten naar de diepte achter al dat nieuws, naar de geestelijke kaart van zijn tijd, naar de eenvoud in al dat ingewikkelde, naar de vastheid in al het rusteloos beweeg? Ik dacht dat dat alleen kon over een omweg, de omweg van zijn vreemdelingschap, waarop zijn gids Gods Woord is en waar hij waarlijk thuis is.

Maar dan moet hij zich eerst bevrijden uit de gevangenschap van de volte en de haast. Dan moet hij zich niet meer laten biologeren. Dat is niet zo eenvoudig gedaan als het gezegd is, want de roes van het nieuws is boeiend en verreweg het gemakkelijkst. En men kan zichzelf veel wijsmaken in het activisme. De Amerikanen weten niet beter dan dat zij echt leven.

De eigenaardigheid van de omweg is, dat men er zijn omgeving leert doorzien door er niet op de gangbare wijze naar te kijken, dat men zich een vreemdeling moet weten in zijn omgeving om daarin aldus thuis te raken. Het is de enige manier om waarlijk thuis te zijn in deze tijd.

Laten we ons nu op de omweg begeven om de eenvoud en de vastheid op te sporen. Wij zijn dan op de omweg van het Koninkrijk Gods, dat gekomen is met de komst van Christus op aarde en dat nog steeds komende is, terwijl de geschiedenis zich uitstrekt naar Christus' wederkomst. Hoe zou men nu toch ook maar iets wezenlijks van de geschiedenis en haar verschijnselen kunnen verstaan zonder acht te slaan op haar grondslag in het kruis van Christus en haar perspectief in het Koninkrijk der hemelen, in de beslissende wederkomst van de Heer; zonder haar in dit kader te voegen? De dynastiek der geschiedenis is de dynastiek van het Koninkrijk. Chroetsjew en Sartre zijn er ook in gevangen. Zij bouwen mee aan de tekenen der tijden. Zonder dit inzicht is de geschiedenis een zinloos drama, a tale told by an idiot signifying nothing.

Ons onderwerp is zo belangwekkend omdat wij zeer waarschijnlijk bezig zijn de drempel naar een nieuwe tijd te overschrijden. Daarover zijn velen het wel eens en de serie verschijnselen die ik opnoemde zijn van zodanige nieuwheid dat zij er weinig twijfel over laten. Na 400 jaar streven van de heroïsche mens om heerschappij over de kosmos te krijgen, heeft hij zich met grote macht gevestigd en kan hij zijn macht en rijkdom verder ontplooien.

Dat resultaat is in een christelijke cultuur, n.l. op de grondslag van het kruis van Christus en door het geloof in Hem behaald. Op een andere wijze zou het niet mogelijk geweest zijn.

De beslissende vraag bij het passeren van de drempel is nu of het evangelie zijn beslag zal houden in de nieuwe tijd. En zo niet, of de westerse cultuur dan niet te gronde zal gaan.

De vraag heeft vermoedelijk een wijder strekking, omdat onder leiding van het Westen een wereldcultuur in staat van wording is. Deze vraag nu wordt zeer verschillend beantwoord. We zullen ons op dit punt moeten beperken.

Velen zijn van mening, dat wij een na-christelijke periode zijn binnengetreden. Sommigen zijn dan vervolgens van mening, dat zodoende de ondergang in de weg van geestelijke verwarring, conflict en verlies van élan onvermijdelijk zal zijn. Buiten de christelijke kring zijn er overigens ook niet weinigen, die overtuigd zijn van de voortgaande decadentie en ontbinding onzer beschaving. Voorts zijn er christenen, die de toekomst van onze beschaving niet verbinden met het bestaan van een gelovige christenheid. De verlossing van Christus beheerst ook degenen die niet in Hem geloven, zodat de geschiedenis op de weg der verlossing zal voortschrijden en in ieder geval niet afhankelijk is van een overwicht der christenheid. Dan is er de opvatting, dat we op het overgangskarakter van deze tijd moeten letten. Rahner b.v. meent, dat de moderne mens zo blij is met zijn nieuwe fiets dat hij de mis vergeet, maar hij komt wel weer, als hij aan de nieuwigheid gewend is. Velen zowel in het rooms-katholieke als in het protestantse kamp (b.v. Schillebeeksz en Bonhoeffer) leggen er de nadruk op, dat het christendom dat voorbij is, juist in de weg stond aan het evangelie; dat een soort eigen gemaakte religie en allerlei misbruik van God, dat ook de gevestigde kerk het ongelooft just bevorderde, en dat bevrijd van dat alles waar geloof weer mogelijk is en de ware God zich weer zal tonen. Brockmüller gaat nog verder. God wil iets nieuws maken en daartoe moet Hij het oude wel opruimen. Nu moet de kerk niet zoals altijd in het verleden aan de zijde van de geschiedenis gaan staan in een conservatief klagen, maar afrekenen met het verleden en vooraan gaan in de nieuwe tijd.

Wij zijn nu weliswaar op het spoor van de eenvoud der hoofdzaken, maar de lezer zal zich toch nog voor een verwarrende keuze geplaatst zien.

(Wordt vervolgd)

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK ITALIË

Terugkerend van een reis naar de Caraïbische gebied en één der Zuid-Europese landen, bracht ik een weekend te Rome door. 's Zaterdagavond kwam mijn vriend, Ds. Mathieu, met zijn gehele kerkeraad mij opzoeken ter nadere kennismaking. Zij wilden allereerst hun grote erkentelijkheid en blijde verbazing uitspreken over het feit, dat in Nederland zoveel meelevende met het wel en wee van de Waldenser kerken aan de dag is getreden. Zij danken hiervoor God en

waren blij te weten, dat ook in Nederland, dat voor hen geldt als de bakermat der reformatie, broeders en zusters wonen, die hartelijk met hen meelevend en met de strijd, die zij als kerk der reformatie in het bijna uitsluitend Rooms-Katholieke land hebben te voeren.

Bij het gesprek, dat volgde, bleek wel, hoe groot de moeilijkheden zijn, waarvoor deze kleine kerken-groep zich geplaatst ziet. Ook zij staan met verbazing tegenover de oecumenische activiteiten, waarbij het grote principiële verschil tussen Rome en de Reformatie, dat nog steeds in volle omvang bestaat, niet meer wordt onderkend. Eén der broeders maakte dan ook de opmerking, dat zij in Italië om hun terughoudendheid voor de minst oecumenisch gezinde kerken-groep worden aangezien.

Wat hun eigen kerkwerk betreft constateerden zij met dankbaarheid, dat met name in het Zuiden van Sicilië het Evangelie een open deur vindt en dat zich daar steeds meerderen tot de kerk gaan voegen.

Overigens heeft uiteraard een dergelijke kleine kerken-groep als die der Waldenzen ook ernstig te kampen met het grote gevaar van secularisatie van het leven; het is moeilijk om vooral de opgroeiende jeugd bij het Woord te houden en bij de trouw aan de belijdenis der vaders, die, zoals reeds uit het geschrevene bleek, deze belijdenis bij vele duizenden met hun bloed hebben bezegeld.

Het was voor mij een blijde verrassing bij mijn terugkeer in Nederland een broederlijke handreiking te ontvangen van broeder R. te Schiebroek-Hilligersberg, die mij een bedrag van f 100.— overhandigde namens de scholieren van de U.L.O.-school „Groen van Prinsterer”.

In de hoop en de verwachting, dat de bijdragen ter ondersteuning van het kerkwerk in Italië zullen blijven toevloeden, laat ik hierbij een verdee verantwoordelijkheid volgen van hetgeen de laatste tijd werd ontvangen.

Namens de broeders en zusters in Italië moest ik hun beste wensen overbrengen voor een gezegend kerstfeest en voor het nieuwe jaar.

R. F. te G. f 5,—; R. B.-S. te G. f 5,—; B. J. K. te E. f 5,—; G. W. te Z. f 10,—; J. v. d. B. te R. f 5,—; Groen van Prinstererschool te R. f 100,—, totaal f 130,—; totaal incl. vorige verantwoordingen f 3.046,67.

P. Groen

KERKNIEUWS

ADRESSEN

Santpoort, scriba: M. Koning, Velsbroekstraat 3, Santpoort (N.).

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

KORT VERSLAG

van de vergadering der deputaten curatoren van de Theologische Hogeschool te Kampen, in het gebouw dier School, Broederweg 15, Kampen, op vrijdag 6 december 1963.

1. Alle curatoren zijn aanwezig. Van de hoogleraren ontbreken prof. dr H. J. Jager, wegens ziekte en prof. C. Veenhof in verband met zijn aan de avond van deze dag uit te spreken rectorale oratie.
2. Na behoorlijke opening der vergadering worden de notulen van de vergadering van 24 oktober 1963 gelezen en vastgesteld.
3. Ingekomen stukken:
 - a. bericht van prof. C. Veenhof over de reden zijner afwezigheid;
 - b. uitnodiging van het studentencorps „F. Q.I.” door een afvaardiging de viering van zijn dies natalis bij te wonen. De president heeft de curatoren daar tegenwoordig;
 - c. brief van mejuffrouw C. J. Jager namens haar vader prof. dr H. J. Jager, waarvan met instemming en vreugde wordt kennis genomen. Hierbij deed ds J. Meester enige mededelingen over een door hem aan prof. dr H. J. Jager gebracht bezoek;
 - d. brief van het dames-comité „Bibliotheekfonds”, dat op de rekening van de bibliothecaris f 22.500.— is gestort. Zal met dankbetuiging worden beantwoord;
 - e. brief van een kerkeraad, dat hij t.z.t. op een aan hem gezonden antwoord zal terugkomen;
 - f. een exemplaar van „De Wachter”;
 - g. brief van lector D. J. Buwalda met dankbetuiging voor ondervonden meelevend tijdens diens ziekte.
4. Prof. J. Kamphuis deelt namens „de commissie voor technische-fraseologische herziening der reglementen” mee, dat het haar wegens het uitblijven van de definitieve vaststelling van het Academisch Statuut gewenst voorkomt haar arbeid op te schorten. Dit wordt goed gevonden.
5. Als secretaris van de senaat doet prof. J. Kamphuis enige mededelingen over de beraadslagingen van de senaat „met betrek-

king tot de door de „Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs” gewijzigde eisen voor toelating tot het afleggen van examina in de theologische faculteiten. Hierbij geeft hij een overzicht van de voorgenomen eisen voor een vóór-tentamen Latijn en Grieks voor wie zich met een diploma H.B.S. A- of B-, H.T.S. of Kweekschool voor inschrijving aanmelden. Curatoren stemmen met een en ander in en verzoeken de senaat in de ingeslagen richting voort te gaan.

6. Middagpauze.
7. Na heropening (thans is ook prof. dr L. Doekes afwezig) geeft de president verslag van de samensprekingen, die het moderamen met sommigen over verdere verzorging der bibliotheek heeft gevoerd.
8. De deputaten-financiële komen ter vergadering. Met deze wordt de begroting voor 1964 overeenkomstig hun voorstellen vastgesteld. Deze begroting vertoont een tekort van f 28.000.—, mede tengevolge van noodzakelijke herziening van honoraria en salarissen. Ter dekking van alle begrote kosten is per ziel nodig een bijdrage van f 1.84 (was in 1963 f 1.63).
9. Het concept verslag van deputaten curatoren van de Theologische Hogeschool over de periode april 1961 tot december 1963 wordt behandeld. Enkele wijzigingen worden aangebracht, waarna dit verslag wordt vastgesteld.
10. Namens de senaat der Hoogleraren wordt geadviseerd de opdracht aan ds D. K. Wielinga tot het geven van exegese N.T. te verlengen voor het lopende cursusjaar; zij adviseert tevens het college zending opnieuw in te stellen. Aldus wordt besloten.
11. De series 1963-1964 wordt definitief vastgesteld.
12. De rondvraag levert niets op.
13. Ds. H. Veltman gaat voor in dankzegging. De praeses sluit de vergadering.

Namens deputaten curatoren,

J. Hettinga, assessor.

GEEFT ACHT.

PAKKETZENDING.

In een vorig „Geeft Acht” artikeltje deelden wij U mee, dat de C.C.G.G. besloten heeft een pakketje te zenden aan onze zeevarende militairen en aan de militairen in de West.

Wij vroegen U toen ons de namen en mil. adressen door te geven. Wij ontvingen tot heden slechts 3 namen, terwijl er zeker 15 Geref. militairen in de West moeten zijn.

Het is nog niet te laat, geef ons de namen en mil. adressen door, maar haast U.

Erg jammer zou het zijn, als Uw zoon, verloofde of vriend geen pakje zou ontvangen.

De C.C.G.G. heeft ook besloten aan de militairen die met de Kerstdagen of met de jaarwisseling zich in Duitsland bevinden een pakje te sturen.

Mogen wij ook van U hun namen en mil. adressen ontvangen, graag zo spoedig mogelijk. Ook nu weer:

Werk mee, aan de aktie van de C.C.G.G.,

Mgr. v. d. Weteringstraat 86, Utrecht.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

Geen plaats.

Over nog enkele dagen zal het kerstfeest zijn. Dan zal er gesproken en gezongen worden over de geboorte van Jezus, de Christus. Er zal gemediteerd worden over: „omdat er voor Hem geen plaats was in de herberg”. De kerk had geen plaats om haar Heer en Koning te ontvangen.

Wat wij hiermee willen?

We zullen het U vertellen.

Aan deze woorden moesten wij denken tijdens een zitting van een Kinderrechter. Onderwerp van het gesprek was o.a. een jongetje van nog geen drie jaar. Een aardig kereltje, doch in zijn

opvoeding ernstig verwaarloosd. Het kan niet langer thuis blijven. Zo erg is het, dat hij ook niet naar een pleeggezin kan. Voorlopig zal het ventje naar een kindertehuis moeten.

Vraag van de Kinderrechter: Weet U een oplossing? Ons niet uitgesproken antwoord: **wij hebben (nog) geen plaats.**

Daarom helpen wij!

In het begin van deze maand zijn vele kinderen geholpen. Zij ontvingen een verrassing. Van ons, doch tevens van oom Niek. Wij hebben reacties hierop aangehoord en gelezen. De kinderen hebben het feestelijk gehad en wij met hen. Voor ons is het genot ervan verhoogd door de giften, welke er weer binnenkwamen.

We doen een greep.

„Gezellige avond jonge catechisanten Eindhoven” f 65,—. Classicaal jeugdcongres Ommen f 216,43; gecomb. vergadering van de vrouwen- en mannenvereniging te Hooghalen f 30,40; collecte jaarvergadering Vr.vr. Corpus den Hoorn, Groningen f 18,—; f 26,— kring Zaanstreek Vr.vr.; f 40,— gecollecteerd op de jaarvergadering van de K.V. en M.V. te Rijnsburg; Rika Berghuis 150 stuivers; Maria Verhagen (pas geboren) f 10,—; kinderen Vink f 15,—; Schooldagbezoekers Leiden f 10,—; „benzinegeld” gemaakte autotocht f 2,— gemeentevond Ulrum f 100,— (het zangkoor zong „Ruwe stormen mogen woeden” en „Vaste rots van mijn behoud”. Dit deed denken aan het leven van menig kind en bidden, dat zij die „Vaste Rots” maar heel vroeg in hun leven mogen kennen); een textielzaak in liquidatie, wegens hoge leeftijd eigenaar, verraste ons met een hoeveelheid kinderklleding.

„Hoever zijn we nu?”

Een veel gestelde vraag. Begrijpelijk. Toch geven we nog geen antwoord. Over vier weken hopen wij U te kunnen vertellen hoeveel wij per 31 december gevorderd zijn. Dat niet alleen. Vermoedelijk kunnen wij U dan ook zeggen hoeveel alles gaat kosten.

Intussen gaan wij verder; want dit is zeker: de a.s. loonronde haalt door onze rekening een dike streep. Een tegenvaller. Op een gemeentevergadering is gezegd: „We zullen trachten U er overheen te helpen”. Doet U er ook aan mee?

Het gaat erom „geen plaats” te doen veranderen in „wij hebben plaats”.

Een plaats voor de kinderen die de Heere ons heeft gegeven.

Ook deze kinderen.

Verantwoording:

Ontvangen over de laatste periode (2-12 tot 16-12):

van kerken	f 4.545,22
van particulieren	„ 2.085,37
	f 6.630,59

Collecten en giften ontvangen wij gaarne op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

Met dank aan God en grote vreugde geven wij U kennis van de geboorte van onze dochter en zusje

MARJAN ELISABETH

E. THEODORIE
T. T. THEODORIE-JANSMA
Henk
Hans

Groningen, 11 december 1963
Haydnlaan 139

Met vreugde en dankbaarheid jegens God geven wij kennis van de geboorte van

JOSELINE HENDRINA MONICA

P. van Veen
A. van Veen-van Seventer

Oegstgeest, 13 december 1963
Lelielaan 15

KERK - ZIJN en IN - DE - KERK - ZIJN

door Ds K. Doornbos

Dit prachtige boek, door bevoegde recensenten zeer gunstig beoordeeld, behandelt in korte hoofdstukjes vele vragen van het kerkelijk en persoonlijk leven. Het is de auteur er om begonnen zijn lezers zo door Gods Woord te beïnvloeden „dat Christus gestalte in hen krijgt”.

Uitstekend geschikt als belijdenisgeschenk.

In linnen band met stofomslag f 7,50. Bij 21 of meer exx. f 6,90. Verkrijgbaar bij de erkende boekhandel en rechtstreeks bij de

uitg. BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN, Valkenburgerstraat 106, Amsterdam. Postgiro 22960.